

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ  
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ  
КУ «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ»  
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА  
I-III СТУПЕНІВ № 33 ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»

# **Я У СВІТІ. УКРАЇНА – ЦЕ МИ!**

**Дидактичні ігри для молодших школярів**

**Номінація «Дидактичні ігри»**



Учителі початкових класів:

Чуб Ірина Вікторівна, «спеціаліст вищої категорії»

тел. (068)753-09-89;

Манзюк Галина Петрівна, «спеціаліст вищої категорії»

тел. (098)731-41-11;

Собчук Ольга Іванівна, «спеціаліст вищої категорії»

тел. (098)667-30-18

м. Вінниця

2019

Автори:

**Чуб Ірина Вікторівна, Манзюк Галина Петрівна, Собчук Ольга**

**Іванівна** - учителі початкових класів комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №33 Вінницької міської ради»

**Чуб І. В., Манзюк Г. П., Собчук О. І.** Дидактична ігра «Україна – це я» -  
Вінниця: ММК, 2019. С.69

Рецензенти:

- Сидоренко Н.А., директор КЗ «Загальноосвітня школа I-III ступенів №33 Вінницької міської ради», «учитель вищої категорії»;
- Бойко Н.В., вчитель української мови, «учитель-методист»;
- Форосяна О.О. учитель початкових класів, голова М/О учителів початкових класів, «учитель вищої категорії».

Рекомендовано методичною радою  
Закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №33 Вінницької міської  
ради»  
(Протокол № 6 від 06.02.2019 р.)

Запропонований посібник укладено відповідно до чинних навчальних програм затверджених Колегією Міністерства освіти і науки .

Мета посібника – в ігровий формі допомогти учням узагальнити навчальний матеріал з предметів «Я у світі» та «Природознавство» за темами: «Природні зони України», «Державні символи України», «Народні символи України», «Географічне розташування України», «Символи держав-сусідів України»; формувати громадянську компетентність, як одну з ключових компетентностей, допомогти розвинути в учнів мовленнєву, комунікативну та інформаційну компетенції.

Рекомендований вчителям початкових класів.



## ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Гра 1 «Державні символи України».....	7
Гра 2 «Видатні українці».....	16
Гра 3 «Наші сусіди».....	21
Гра 4 «Області України».....	24
Гра 5 «Природні зони України».....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34
ДОДАТКИ.....	35
Додаток 1 Ігрове табло.....	35
Додаток 2. Державні символи сусідніх країн.....	36
Додаток 3. Народні символи України.....	38
Додаток 4. Видатні українці.....	39
Додаток 5. Країни-сусіди.....	41
Додаток 6. Адміністративна карта України.....	43
Додаток 7. Природні зони України.....	47
Додаток 8. Зона мішаних лісів.....	48
Додаток 9. Зона лісостепу.....	52
Додаток 10. Степова зона.....	57
Додаток 11. Зона Південного берега Криму.....	61
Додаток 12. Зона Українських Карпат.....	66
Додаток 13. QR-коди до ігор.....	69

## ВСТУП

Державний стандарт НУШ ставить за мету всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних потреб; формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Важливою умовою компетентнісного навчання у галузі природничих наук є формування допитливості, прагнення шукати і пізнавати корисні ідеї шляхом дослідження, спостереження, передбачення.

З метою реалізації громадянської та історичної освітньої галузі та формування громадянської компетентності, як однієї з ключових, розвитку в учнів мовленнєвої, комунікативної та інформаційних компетенцій був створений даний збірник дидактичних та електронних ігор.

Пропонований посібник «Я У СВІТІ. УКРАЇНА – ЦЕ МИ! Дидактичні ігри для молодших школярів», має на меті в ігровій формі допомогти систематизувати й узагальнити знання учнів з предметів «Я у світі» та «Природознавство» за темами: «Природні зони України», «Державні символи України», «Народні символи України», «Географічне розташування України», «Символи держав-сусідів України».

Посібник укладено відповідно до чинних навчальних програм затверджених Колегією Міністерства освіти і науки для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів. .

Ігри можна використовувати на різних етапах уроку: вони доцільні при поясненні нового матеріалу, перевірки, закріплення, узагальнення знань. Ігри допоможуть учням вчитися спостерігати, порівнювати, класифікувати предмети за ознаками, тренувати зорову пам'ять, увагу, виявляти кмітливість, спритність, розвивати логічне мислення, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Матеріали посібника можна використати для самостійної роботи, а також фронтальної роботи з класом.

Запропоновані ігри допоможуть учителю диференціювати й урізноманітнити матеріал уроку, активізувати пізнавальну діяльність учнів.

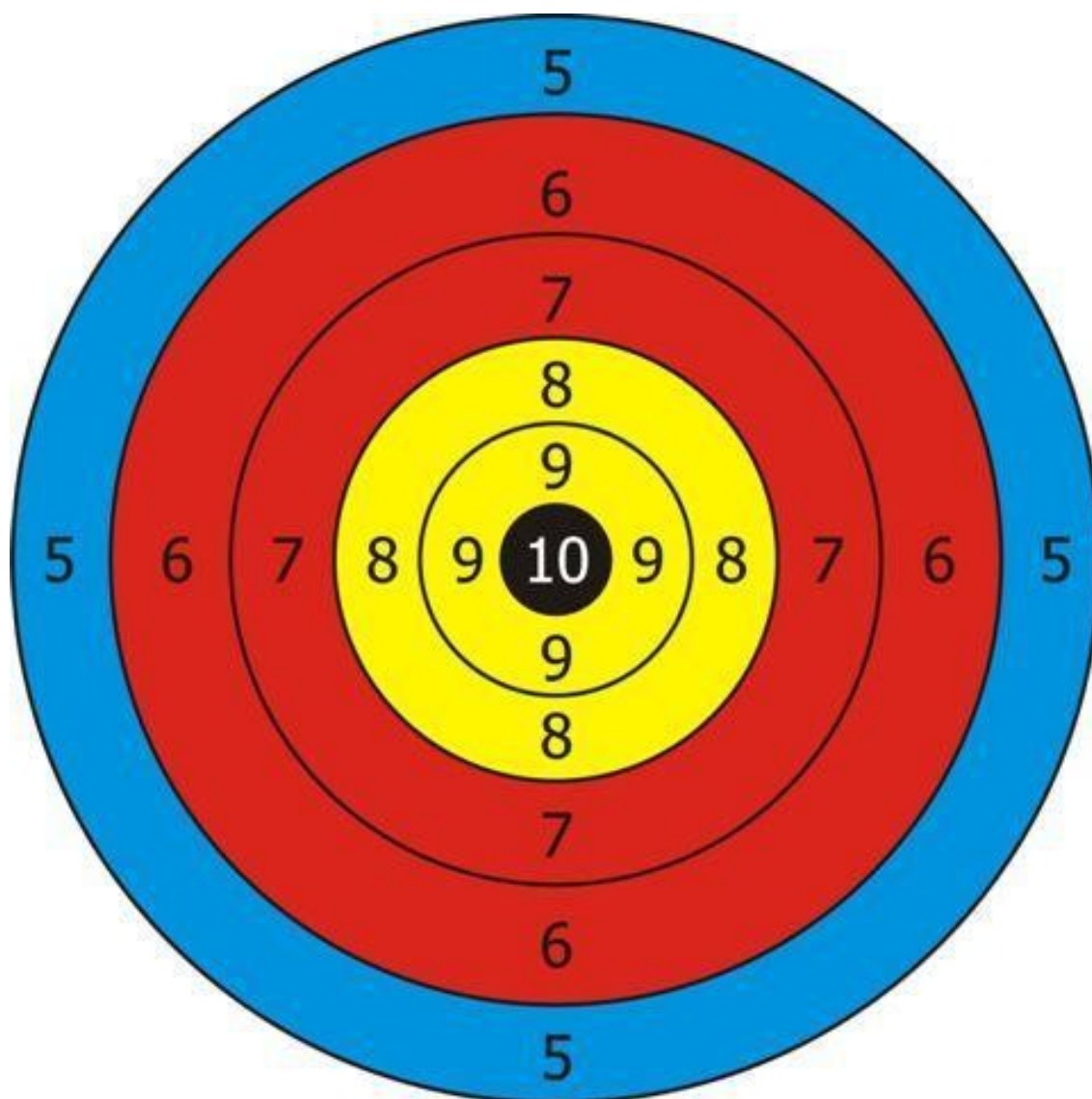
Ігровий комплект містить :

1.Картки-малюнки: «Державні символи України», «Видатні українці», «Тварини і рослини природних зон України»; карти: «Природні зони України», «Країни – сусіди України», «Рослинний світ України», «Тваринний світ України», «Області України».

2.Картки із зображенням предметів.

3.Набір карток-пазлів.

4.Карта-мішень для підрахунку балів у грі. (див. Додаток 1 с. 24)



## Гра 1 «Державні символи України»



**Мета:** ознайомити учнів у доступній для їхнього віку формі з історією, державними та народними символами України; прищепити дітям почуття гордості за рідну землю; виховувати патріотизм, мужність, національну самосвідомість, відданість, бажання зберігати духовні скарби, які дістались нам у спадок від попередніх поколінь.

### **Хід гри:**

#### **Варіант №1**

Для гри потрібна указка.

Кожна команда надає однакову кількість гравців. Діти стають колом і за допомогою лічильки обирають одного учня, який розпочинає гру. Обраний гравець піднімає указку вертикально, узявшись однією рукою за її кінець, і називає одне слово, пов'язане з Києвом. Наступна дитина, перехопивши указку вище від руки першого гравця, називає інше слово. І так по черзі, перехоплюючи указку, гравці доходять до верхнього кінця. Якщо учні здатні й далі називати цікаві факти, указку можна перевернути, після чого гра продовжується.

На табло-мішені фіксуються правильні відповіді учнів.

Слова-підказки:

Київ - це: Хрещатик, столиця, Андріївський узвіз, уряд, Верховна Рада, Володимирська гірка, Софійський собор, Києво-Печерська лавра, Золоті ворота, футбольна команда «Динамо», майдан Незалежності, метро, університет ім. Т.Г.Шевченка, Музей води, Києво-Могилянська академія, музей «Мамаєва слобода», кіноконцертний зал «Україна».

- Що ми знаємо про столицю України?

Ведучий звертається до дітей:

- А що таке - столиця ?

Вислухавши відповіді гравців, ведучий продовжує розповідь.

### **Довідка**

Столиця - це найголовніше місто в державі. У столиці розміщені найважливіші державні установи, там працюють Президент України і Кабінет Міністрів України. Столиця України – Київ є одним із найдавніших і найкрасивіших міст країни. Києву близько 2000 років. За однією з легенд нашу столицю у давні часи заснувало плем'я полян, а правили ними три князі-брати: Кий, Щек і Хорив, сестру їхню звали Либідь. І збудували поляни город, і нарекли його на честь свого старшого брата князя Кия – Києвом. А навколо города був ліс і пуца велика, і поляни ходили на лови та полювали там звірів, рубали ліс, розбудовували город.

Кий довго княжив у роді своєму, ходив походами в інші землі, і навіть до самого Царгорода. Великі почесті віддавав йому правитель Царгорода. Коли ж Кий повертався з далекої мандрівки, то, плывучи Дунаєм, уподобав місце і збудував невеликий город, і хотів осісти в ньому з родом своїм, та не дали йому навколишні мешканці. Отож і донині називають придунайці те городище Києвець. Кий же повернувся у свій город Київ і правив ще багато років зі своїми братами Щеком та Хоривом.

У 1982 році Київ відзначив своє 1500-річчя. У місті багато пам'яток сивої давнини: залишки Золотих воріт і Десятинної церкви, Аскольдова могила і Софійський собор, Києво-Печерська лавра та Михайлівська церква.

Недавні сторінки історії відображені в меморіальному музеї історії Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.), монументі Матері-Батьківщини, у Вічному вогні, який палає на могилі Невідомого солдата, в алеї Небесної Сотні...

За героїчну боротьбу проти фашистських загарбників Києву було присвоєно звання місто-герой.



Київ – найбільше місто України, важливий науковий та культурний центр, а ще за велику кількість скверів та парків його називають містом-садом.

- Ведучий пропонує позначити на карті столицю України, центр Європи, центр України. (Київ).

За правильну відповідь гравець отримує призовий бал, який виставляється на табло мішені.

## Варіант №2

Українська символіка

( Ведучий просить дітей відповісти на запитання.)

- А ви знаєте, чому прапор України синьо-жовтий? Що означають ці кольори? Де ви бачили прапор України?

За правильні відповіді гравці отримують призові бали, які виставляються на табло-мішені.

## Довідка

Не тільки людина, не тільки сім'я мають властиві їм ознаки, такі зворушливі й неповторні. Кожна держава має свої розпізнавальні символи. Це герб, прапор і гімн.

**Прапор** – це кольорове полотнище, часто з певним зображенням, а також офіційна емблема держави, символ її суверенітету. Верховна Рада України 28 січня 1992 року затвердила Державний Прапор України: синьо-жовте полотнище.

Крім прапора, кожна держава має свій **герб** – особливий геральдичний знак держави, її символ. Державний Герб України має форму тризуба. Його можна побачити на всіх важливих документах, монетах і паперових грошах України, урядових і поліцейських машинах.

Герб – це розпізнавальний знак держави, символ влади. 19 лютого 1992 року Верховна Рада затвердила малий Державний Герб України - зображення золотого тризуба на синьому полі.

Гімн – це урочиста пісня, виконання якої пов'язане зі святковими урочистостями, офіційними державними заходами, військовими парадми. Наруга над державними символами України тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Коли звучить Державний Гімн України, потрібно слухати його стоячи, з повагою, поклавши руку на серце.

Державний Гімн України — дивовижний, величний, глибоко патріотичний. Музику до нього створив композитор Михайло Вербицький на слова Павла Чубинського.

Згідно зі статтею 20 Конституції України, Державним Гімном України є пісня «Ще не вмерла України і слава, і воля...», яку було затверджено 15 січня 1992 року Указом Президії Верховної Ради України.

Гімн завжди звучить на найважливіших офіційних зустрічах, а також тоді, коли вручають державні, спортивні та військові нагороди.

**(див. Додаток 2 с.25)**

## Варіант №1



№1 - Україна

№5 - Угорщина



№ 2 – Молдова

№6 - Польща



№3 – Румуні

№7 -Білорусія



№4 Словаччина

№8 - Росія

Для гри потрібні зображення прапорів та гербів України, Молдови, Румунії, Угорщини, Словаччини, Польщі, Білорусії, Росії та карта України «Разом жити – не тужити».

У грі може брати участь від 2-х гравців до 2-х команд.

Ведучий розкладає на столі картки числами донизу й переміщує їх. Кожен гравець бере однакову кількість карток і розгортає їх перед собою лицьовим боком догори.

Далі гра може проводитися так:

Ведучий називає якесь число. Дитина, у якої є пазл-картка з цим числом, знаходить на карті країну, позначену даним числом, і прочитує її назву, після чого прикріплює картки із зображеннями прапора і герба країни на територію даної держави.

Ведучий виставляє бали на табло-мішені.

### **Варіант №2**

Ведучий називає країну, а діти намагаються знайти відповідні державні символи країни (герб, прапор). Гравець або команда, у якого виявилася картка з потрібним числом, показує її ведучому, після чого викладає картку на територію названої країни.

Ведучий виставляє бали на табло-мішені.

Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 1 Прапори держав-сусідів



Рисунок 2 Герби держав сусідів

### Варіант №3

У грі може брати участь від 2-х гравців до 2-х команд.

Ведучий розкладає на столі картки числами донизу й переміщує їх. Кожен гравець бере однакову кількість карток і розгортає їх перед собою лицьовим боком догори. Далі гра починається так:

Ведучий називає народний символ. Дитина, у якої є картка з відповідним зображенням народного символу, розповідає, що означає цей малюнок, якщо відповідь неповна, то гравці команд доповнюють відповідь текстом, розміщеним на картці, яка додається до гри.

#### Картки-довідки

1. Калина – символ незламності, кохання, щастя.



2. Верба – символ краси, здоров'я, неперервності життя.



3. Барвінок - символ вічності, весни.

4. Народний оберіг – коровай.



5. Кобза - стародавній народний інструмент, символ єднання близьких по духу людей.



6. Соняшник - символ сонця, тепла, родючості. (див. Додаток 3 с.27)



Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 3 Народні символи України

## Гра 2 «Видатні українці»

**Мета:** дати учням уявлення про внесок українців у винаходи людства, інші досягнення в науці, культурі, спорті; виховувати патріотичні почуття, прагнення знати більше про досягнення українців у різних галузях (у науці, культурі, спорті).

### Хід гри

#### Варіант № 1

Учитель просить учасників гри пригадати видатних українців. Показує фото, а діти називають прізвище та ім'я людини, а також галузь, у якій вона досягла успіху.

1. Сергій Бубка — український легкоатлет, олімпійський чемпіон у стрибках із жердиною, шестиразовий чемпіон світу.
2. Володимир Кличко — олімпійський чемпіон (1996 р.), чемпіон світу з боксу.
3. Віталій Кличко — чемпіон Європи з боксу, інтерконтинентальний чемпіон.
4. Яна Клочкова — олімпійська чемпіонка з плавання, володарка Кубка світу.
5. Андрій Миколайович Шевченко — український футболіст, наразі — головний тренер збірної України
6. Руслана Лижичко — співачка, переможець одного з найпрестижніших конкурсів світу «Євробачення — 2004». Має звання «Народна артистка України».
7. Пирогов Микола Іванович — видатний хірург, анатом і педагог.
8. Микола Лисенко — композитор, основоположник українського оперного театру, автор опер «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба», «Коза Дереза».
9. Ніна Матвієнко — співачка, Народна артистка України.
10. Тетяна Яблонська — художник-живописець, професор Української академії мистецтв.



## Варіант № 2

### Хід гри

— Установіть відповідність між прізвищем і досягненням людини.

Руслана
Брати Кличко
Сергій Бубка
Андрій Шевченко
Ніна Матвієнко
Тетяна Яблонська
Микола Лисенко
Яна Клочкова
Сергій Бубка

співачка, Народна артистка України.
I місце на Євробаченні
олімпійський чемпіон у стрибках із жердиною
чемпіони світу з боксу
видатний футболіст
композитор, основоположник українського оперного театру
художник-живописець
український легкоатлет, олімпійський чемпіон у стрибках
олімпійська чемпіонка з плавання

## Варіант №3

### Хід гри

Учитель пропонує дітям встановити відповідність предмету з видатними українцями. Показує палицю, боксерську рукавицю, окуляри для плавання, футбольний м'яч, мікрофон, білий халат, нотний зошит, віночок, палітру, а діти мають назвати видатну постать, з професійною діяльністю якого пов'язаний цей предмет.

### Довідка

Видатні українці — Віталій та Володимир Клички — відомі всьому світу боксери. Їх вражаючі перемоги на ринзі не залишилися без пильної уваги відомих спортивних діячів.

Віталій – 6-разовий чемпіон світу з кікбоксингу, 3-разовий чемпіон України з боксу, срібний призер чемпіонату світу серед любителів, неодноразовий чемпіон Європи серед професіоналів, інтерконтинентальний чемпіон за версіями WBO і WBA, чемпіон світу в суперважкій ваговій категорії за версіями WBO і WBC. За статистикою, на любительському ринзі він провів

210 боїв (185 виграв, з них 80 — нокаутом). На професійному ринзі — 37 поєдинків (35 перемог дострокові, 2 поразки). У 1999 році внесений до «Книги рекордів Гіннеса» як перший чемпіон світу в суперважкій ваговій категорії, який виграв 26 боїв нокаутом, при цьому йому знадобилася найменша кількість раундів. Має звання «Заслужений майстер спорту України».

Володимир п'ять разів виборював звання чемпіона України з боксу, став чемпіоном I Всесвітніх ігор військовослужбовців у важкій ваговій категорії (Італія, 1995 р.), срібним призером чемпіонату Європи з боксу (1996 р.).

Найбільше його досягнення на аматорському боксерському ринзі — золота медаль і звання чемпіона з боксу в надважкій ваговій категорії на Олімпійських іграх в Атланті (1996 р.). Ця перемога була відзначена орденом «За мужність», яким Володимира нагородив Президент України Леонід Кучма.

Міністр оборони України Олександр Кузьмук, відзначаючи спортивні досягнення Володимира, вручив йому іменну шаблю.

Сергій Бубка (1963) — шестиразовий переможець чемпіонату світу з легкої атлетики, 35-разовий рекордсмен світу. Народився в Луганську. Закінчив Київський інститут фізкультури. Уславився як стрибун із жердиною. Починаючи з 1984 р. йому підкорялися різні висоти. У 1986 р. чотири рази був рекордсменом світу. Заслужений майстер спорту, кандидат педагогічних наук, Герой України. У Донецьку започаткував міжнародний легкоатлетичний турнір «Зірки жердини», який став традиційним. Почесний громадянин Братислави, Парижа і Донецька.

			1. <b>Сергій Бубка</b> — український легкоатлет, олімпійський чемпіон у стрибках із жердиною, шестиразовий чемпіон світу.	2. <b>Володимир Кличко</b> — олімпійський чемпіон (1996 р.), чемпіон світу з боксу.	3. <b>Віталій Кличко</b> — чемпіон Європи з боксу, інтерконтинентальний чемпіон.
			4. <b>Яна Клочкова</b> — олімпійська чемпіонка з плавання, володарка Кубка світу.	5. <b>Андрій Шевченко</b> — український футболіст. Наразі — головний тренер збірної України.	6. <b>Руслана Лижичко</b> — співачка, переможець одного з найпрестижніших конкурсів світу «Євробачення — 2004». Має звання «Народна артистка України».
			7. <b>Микола Лисенко</b> — композитор, основоположник українського оперного театру, автор опер «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба», «Коза Дереза».	8. <b>Пирогов Микола Іванович</b> — видатний хірург, анатом і педагог.	9. <b>Ніна Матвієнко</b> — співачка, Народна артистка України.
	<b>Видатні українці</b>		10. <b>Тетяна Яблонська</b> — художник-живописець, професор Української академії мистецтв.		

1. **Сергій Бубка** — український легкоатлет, олімпійський чемпіон у стрибках із жердиною, шестиразовий чемпіон світу.

2. **Володимир Кличко** — олімпійський чемпіон (1996 р.), чемпіон світу з боксу.

3. **Віталій Кличко** — чемпіон Європи з боксу, Інтер континентальний чемпіон.

4. **Яна Клочкова** — олімпійська чемпіонка з плавання, володарка Кубка світу.

5. **Андрій Миколáйович Шевчénко** — український футболіст, наразі — головний тренер збірної України.

6. **Руслана Лижичко** — співачка, переможець одного з найпрестижніших конкурсів світу «Євробачення — 2004». Має звання «Народна артистка України».

7. **Пирогóв Микóла Іва́нович** — видатний хірург, анатом і педагог.

8. **Микола Лисенко** — композитор, основоположник українського оперного театру, автор опер «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба», «Коза Дереза».

9. **Ніна Матвієнко** — співачка, Народна артистка України.

**10. Тетяна Яблонська** — художник-живописець, професор Української академії мистецтв. (див. Додаток 4 с.28)

Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 4 Видатні українці

### Гра 3 «Наші сусіди»

**Мета:** дати дітям уявлення про географічне положення України; учити працювати з контурною картою; знати держави, з якими межує Україна; розвивати спостережливість, пам'ять, увагу, уяву, логічне мислення; виховувати любов до своєї Батьківщини.

Разом жити - не тужити



#### **Хід гри**

У грі може взяти участь від 1 до 4 гравців або декілька команд.

#### **Варіант №1**

Ведучий ставить перед учнями мішень, карту «Разом жити - не тужити», картки (конттури країн, які межують з Україною).

- Ви давно мріяли вирушити в подорож. Та, нажаль, ваші батьки весь час зайняті на роботі, а самих вас далеко від домівки не відпускали, бо ще надто малі. Сьогодні ми з вами виставимо прикордонників на межі з нашими державами-сусідами. Чи впізнали ви контури країни, яка перед вами ?

- Що це за країна ? (Україна).
- Визначте і назвіть країни, з якими межує Україна .
- Доберіть відповідні пазли на цей кордон.

За допомогою карток-пазлів учні викладають кордони на північному заході з Польщею; на заході – зі Словаччиною та Угорщиною; на південному заході – з Румунією і Молдовою; на сході і північному сході – з Росією; на півночі – з Білорусією.

З Півдня Україну омивають Чорне і Азовське моря. На південному заході державний кордон проходить по Дунаю, а на півдні України межа йде Чорним та Азовським морями.

24 серпня наша країна – Україна в – відзначатиме велике свято – День Незалежності. На свято потрібно запросити всі країни, які межують з Україною.

Тоді ми саме зараз вирушимо в подорож! Вам не доведеться відходити далеко від домівки. Це буде чарівна подорож картою «Разом жити - не тужити».

Діти виставляють пазлами кордони України. Ведучий підраховує на табло-мішені кількість набраних балів. За виконання цього завдання гравці отримують 8 балів.

### **Варіант №2**

Ведучий розкладає на столі картки-пазли числами донизу й перемішує їх.

Кожен гравець або команда бере однакову кількість карток і розкладає їх перед собою лицьовим боком догори. Далі ведучий називає число. Дитина, у якої є пазл-картка з відповідним числом, знаходить на карті країну, позначену цим числом, і прочитує її назву, після чого прикріплює пазл поверх відповідної країни на карті.

### **Варіант №3**

Ведучий називає країну, а учні намагаються знайти її на карті. Гравець, у якого виявилась картка з відповідним числом, показує її ведучому, після чого закриває карткою названу країну.

### **Варіант №4**

Ведучий просить знайти на карті країни, позначені, наприклад, числами 1 і 3, 3 і 5 та 5 і 7 тощо, потім запитує гравців:

– Які країни розташовані між названими країнами?

Потім ведучий підводить підсумок.

### **Варіант №5**

Ведучий просить знайти і назвати столиці країн-сусідів.

За правильну відповідь гравцеві або команді вручається призове очко на табло-мішені. Після закінчення гри ведучий підраховує кількість балів кожного учасника або команди.

### **Довідка**

Молдова - № 1 (столиця - Кишинів)

Румунія - № 2 (столиця - Бухарест)

Угорщина - № 3 (столиця - Будапешт)

Словаччина - № 4 (столиця - Братислава)

Польща - № 5 (столиця - Варшава)

Білорусія - № 6 (столиця - Мінськ)

Росія - № 7 (столиця - Москва)

Чорне та Азовське моря - № 8 (**див. Додаток 5 с.30**)

Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням ґаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному ґаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.

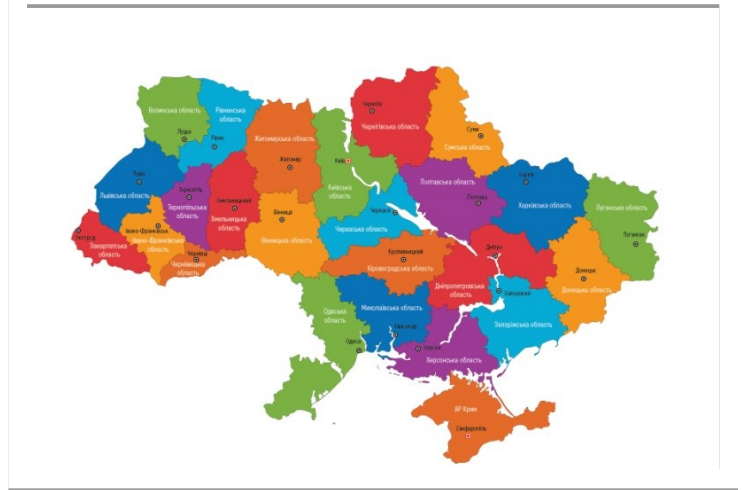


Рисунок 5 Країни-сусіди

### Гра 4 «Області України»

**Мета:** ознайомити учнів у доступній для них формі з адміністративною картою України; дати загальне уявлення про сучасний адміністративно-територіальний устрій України; навчити правильно працювати з картою, поглибити і розширити знання дітей про області України; розвивати пізнавальний інтерес; виховувати бережне господарське ставлення до рідного краю, прищепити дітям почуття патріотизму, гордості за рідну землю.

#### Адміністративна карта України



#### **Хід гри**

Адміністративно-територіальна карта України. У процесі гри діти навчаються орієнтуватися по карті України знаходити її області. Кожна область на карті має певний колір, позначена тим чи іншим числом.

Ведучий розкладає на столі картки числами до низу й переміщує їх. Кожен гравець бере однакову кількість карток і розгортає їх перед собою лицьовим боком догори. Далі гра може проводитися так:

#### **Варіант №1**

Ведучий називає область, а учні намагаються знайти її на карті. Гравець, у якого виявилася картка з відповідним числом, показує її ведучому після чого закриває карткою названу область. Виставляємо на табло мішені бали.

#### **Варіант №2**

Ведучий називає число. Дитина, у якої є картка з відповідними числами, знаходить на карті історичну область, позначену цим числом, і читає назву, після чого кладе свою картку-пазл поверх відповідної області на карті України. Підраховуємо бали на табло-мішені.



### **Варіант №3**

Ведучий просить знайти на карті області, позначені, наприклад, числами 1 і 3, 4 та 7 тощо. Потім запитує гравців:

– Які області розташовані між цими областями?

Виставляємо бали.

### **Варіант №4**

Ведучий просить знайти і назвати найбільші міста в кожній області (обласні центри).

Виставляємо бали на табло мішені.

### **Варіант №5**

Ведучий просить гравців знайти й назвати область, в якій живуть їх бабусі та дідусі.

За правильну відповідь, гравцеві вручається призовий бал, який виставляється на табло мішені.

### **Варіант №6**

Ведучий просить знайти і назвати область, в якій вони живуть. Виставляємо бали на табло мішені.

### **Варіант №7**

Ведучий запитує:

– На скільки областей і автономних республік поділена територія України?

За правильну відповідь гравцеві вручається призовий бал, який виставляється на табло мішені.

Гра триває доти, поки всю карту України не буде заповнено картками.

Наприкінці, гравець, який зібрав найбільшу кількість балів, дістає звання «Знавець областей України».

### **Довідка**

Сучасний адміністративний територіальний устрій такий: Автономна республіка, область, район, місто, селище, село.

Територія України поділена на двадцять чотири області та Автономну Республіку Крим. У країні налічується чотириста дев'яносто районів, чотириста сорок вісім міст. Міста Київ і Севастополь порівняні до адміністративних областей. **(див. Додаток 6 с. 31)**

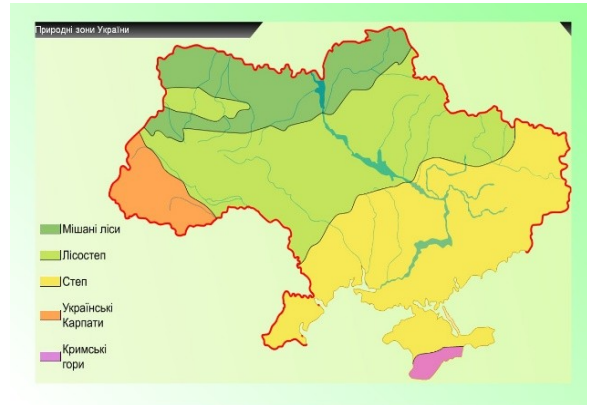
Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 6 Адміністративна карта України

## Гра 5 «Природні зони України»

**Мета:** формувати у дітей уявлення про природні зони України, як вони змінюються з півночі на південь України; ознайомити з рослинним і тваринним світом України, показати залежність між неживою природою та живими організмами, пристосованість рослин і тварин до життя; розвивати мислення, мову, уяву, увагу, правильні уявлення про навколишній світ; виховувати любов до природи України, бережливе ставлення до неї.



### Хід гри

Для гри готуємо картки із зображенням рослинного й тваринного світу кожної природної зони (по 10 зображень рослин і по 10 зображень тварин, всього 50 карток), листи-табло кожної природної зони, з краєвидом і картою природної зони, картки-позначки корисних копалин, картки-позначки водних ресурсів. У грі бере участь 5 команд або 5-10 гравців. Гра проводиться так:

#### Варіант №1

Ведучий розкладає на столі картки числами донизу й переміщує їх. Кожний гравець бере однакову кількість карток і розкладає їх перед собою лицьовим боком догори. Далі гра проходить так:

Ведучий називає число. Дитина, у якої є картка з відповідним числом, знаходить на карті природну зону, позначену цим числом, і читає її назву, накладає пазл зверху на карту, (відповідно зони).

Гра триває доти, поки гравці позаповнюють пазлами картку «Природні зони України». Гравці отримують бали на табло-мішені.

#### Варіант №2

Ведучий видає комплект карток рослинного и тваринного світу, відповідної зони кожній команді. Гравці команд заповнюють табло картками із

зображенням рослин та тварин відповідної зони, виграє та команда, яка швидше виконає це завдання.

Ведучий підводить підсумок на табло-мішені.

Далі ведучий зачитує характеристики зон, а гравці накладають на зону пазли та картки-позначки тварин, рослин, корисних копалин та водних ресурсів описаної зони. (див. Додаток 7 с.36)

Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 8 Тварини мішаних лісів

Рисунок 7 Рослини мішаних лісів

### 1. Мішані ліси України

Природна зона мішаних лісів займає рівнинну частину півночі України — це Полісся. Розгалужена річкова мережа, багато боліт, невеличких озер, створена велика штучна водойма — Київське водосховище.

Весна прохолодна. Літо тепле, вологе. Дощова осінь. Зима сніжна, з відлигами. Навесні, під час танення снігів бувають тривалі повені.

У лісах чітко виділяється ярусність. Верхній ярус утворюють дерева, середній, підліски, — кущі, нижній — трав'янисті рослини, гриби. У північній частині переважає сосна звичайна і дуб звичайний. Південніше частішають в лісах граб, береза, липа, осика, клен, вільха. Серед підліску зустрічається ожина, шипшина, барбарис, ліщина, малина. На заболочених місцях поширені брусниця і чорниця. Навесні в лісі першими зацвітають підсніжники, проліски, ряст, анемона. Пізніше — конвалія, фіалки, купина, сон-трава. Влітку під

деревами вегетують лише вологолюбиві, ті невитривалі рослини — папороті, мохи, копитняк. Інші трав'янисті рослини ростуть на галявинах і узліссях. Серед них: звіробій, деревій, валеріана, ромашка, іван-чай. У мішаних лісах багато грибів. Восени дерева скидають листя, більшість трав'янистих рослин відмирає. Опале листя і відмерлі рослини утворюють лісову підстилку, яка затримує вологу в грунті.

У зоні мішаних лісів водяться трав'яні звірі: зубр, лось, олень благородний, сарна, заєць, миші. Хижі — вовк, лисиця, рись, тхір чорний, куниця лісова. Всеїдні: дика свиня, борсук, вивірка, їжак. Біля лісових водойм селяться бобри, видри, ондатри. Більшість птахів прилітає навесні: солов'ї, зозулі, шпаки, мухоловки, вивільга звичайна, делека білий, журавель сірий, кулики, лебеді. Постійними мешканцями зони мішаних лісів є глухар, тетерук, сова сіра, дятел великий. З рептилій живуть гадюки, вужі та ящірки. У водоймах багато жаб, тритонів. Річки й озера багаті на рибу. У лісовій підстилці, під корою дерев, на рослинах живе багато комах.

На території мішаних лісів, або полісся, добувають торф та керамічну глину.

У зоні степів залягають родовища корисних копалин, таких як: залізні і марганцеві руди, кам'яне вугілля. (див. Додаток 8 с.37)

## **2. Лісостеп**

Лісостеп - це перехідна зона між мішаними і широколистяними лісами та степом.

### **Довідка.**

Широка смуга лісостепу простягається з південного заходу від кордону з Молдовою на північний схід до кордону з Росією, займаючи 25 % території України. Чітких меж зона не має. Лісостепова зона займає 200 тис. кв. км . У її межах розташовані Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Харківська, Полтавська, Черкаська області.

Територію лісостепу перетинають ріки: Південний Буг, Дністер, Дніпро. Ця зона багата на корисні копалини: кам'яне і буре вугілля, нафту і горючі газу.

Лісостепова зона охоплює Волинсько-Подільську і Придніпровську височини, Придніпровську низовину.

### Запам'ятайте

У лісостеповій зоні, що простягаються в середній смузі України, поширені височинні та низовинні форми рельєфу, яри та балки, в умовах помірно-континентального клімату під трав'яною рослинністю сформувалися різні типи чорноземів, а під лісовою — сірі лісові ґрунти. (див. Додаток 9 с.40)

Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 9 Тварини лісостепу

### 3. Степ

Степова зона лежить на півдні України, простягаючись від пониззя Дунаю до відрогів Середньоруської височини більш як на 1000 км при ширині 100 км на заході до 300-450 км на сході. Вона займає найбільшу порівняно з іншими зонами площу – 39,7% території України. В її межах знаходяться Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька й Луганська області, південні частини Одеської, Миколаївської, Полтавської, Кіровоградської та Харківської областей, а також північна рівнинна територія Криму. Ця зона займає більше 250 тис. кв. км. У зоні степів залягають родовища таких корисних копалин, як залізна й марганцеві руди, кам'яне вугілля. (див. Додаток 10 с.42)

Цю гру можна грати електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених



Рисунок 10 Рослини степу



Рисунок 11 Тварини степу

В

інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.

**4. Південний берег Криму** – це смуга суші завширшки від 1 до 12 км між Кримськими горами і Чорним морем. Крим – це надзвичайно чудовий край для відпочинку. Цілюща морська вода і теплий морський вітерець, мінеральні джерела, мальовничі пляжі, впливають на організм людини, поліпшуючи її самопочуття, відновлюючи різноманітні функції органів і систем. Тут побудовано прекрасні санаторії, безліч баз відпочинку. А для дітей там спеціально збудовано дитячий центр «Артек», який є всесвітньо відомою базою відпочинку. Роман-Кош – найвища вершина Кримських гір (1545м), розташована у масиві Бабуган-Яйли.

На Кримському півострові залягають родовища природного газу, залізної руди, харчової солі. (див. Додаток 11 с.48)

Цю гру можна грати в електронному вигляді використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.

#### **5.Українські Карпати.**

Найвища вершина Карпатських гір - Говерла (2061 м). У Карпатах багато річок. Найбільші – Тиса, Прут, Сірен, Бистриця-Надвірнянська, Черемош, Дністер. Карпати багаті на корисні копалини. Тут добувають нафту, газ, озокерит, буре вугілля, кухонну сіль, мармур, ртуть . (див. Додаток 12.с.52)

Цю гру можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею. Для цього на відповідному аджеті потрібно встановити програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.



Рисунок 12 Тварина Південного берега Криму

3



Рисунок 12 Рослини Південного берега Криму та Українських Карпат

Ведучий задає питання, а гравці піднімають пазли з певною цифрою і накладають на відповідну природну зону, про яку йде мова.

– Що це за зона? Познач їх на карті.

**Завдання № 1.** «Рано навесні, коли ліс ще не вдягнувся у листя, тут з'являються ранньоквітучі трав'янисті рослини: сон-трава, підсніжники, проліски, медунка. Під охорону взято благородних оленів, козуль, річкових бобрів, зубрів». (*Мішані ліси*).

**Завдання № 2.** «З незапам'ятних часів ці землі приваблювали людину неповторною красою своїх краєвидів, багатствами чорноземів, зеленими луками й дібровами, садами й виноградниками. На родючих чорноземах вирощують різноманітні зернові й технічні культури». (*Лісостеп*).

**Завдання № 3.** «Зима тут коротка, волога, тепла. Сніг швидко тане. Літо довге й сухе. На погоду впливають море й гори».

**Завдання № 4.** «Широкі рівнинні простори цієї зони перетинають річки, яри, балки. Літо тут жарке, часто бувають посухи. Зима холодна, малосніжна, іноді з сильними вітрами. Деколи вітер зриває і переносить верхній родючий шар ґрунту. Найкраще тут навесні, коли землі цієї зони стають схожими на різнобарвний килим». (*Степ*).

**Завдання № 5.**

1. Яка гірська система України найбільша? *Карпати. Середня висота - 1000 м і більше.*

2. Де на території України найдовше лежить сніг? *Полонина Руська Мокра, на ній сніг лежить 116 днів на рік і випадає 1593 мм опадів.*

3. Місце в Україні, де випадає найбільше снігу? *Карпати - місце в Україні, де випадає найбільше снігу. Зима буває 116 днів, замети сягають 100 см.*

4. Де знаходиться умовна точка центру Європи? *м. Рахів с. Ділове (на висоті 750 м.).*

5. Де у світі знаходиться єдина долина нарцисів? *м. Хуст.*

6. Місце в Україні, де найбільше лісів? *Карпати.*



7. Місце в Україні, де найбільше річок. *Карпати.*

Підсумки.

На табло - мішені відображається кількість набраних балів.

Ці ігри можна грати в електронному вигляді з використанням гаджетів в спеціально обладнаних кабінетах, забезпечених інтернет-мережею.

Для цього на відповідному гаджеті потрібно встановити



Рисунок 13 Тварина Українських Карпат



Рисунок 14 Різноманітність рослинного світу в Україні

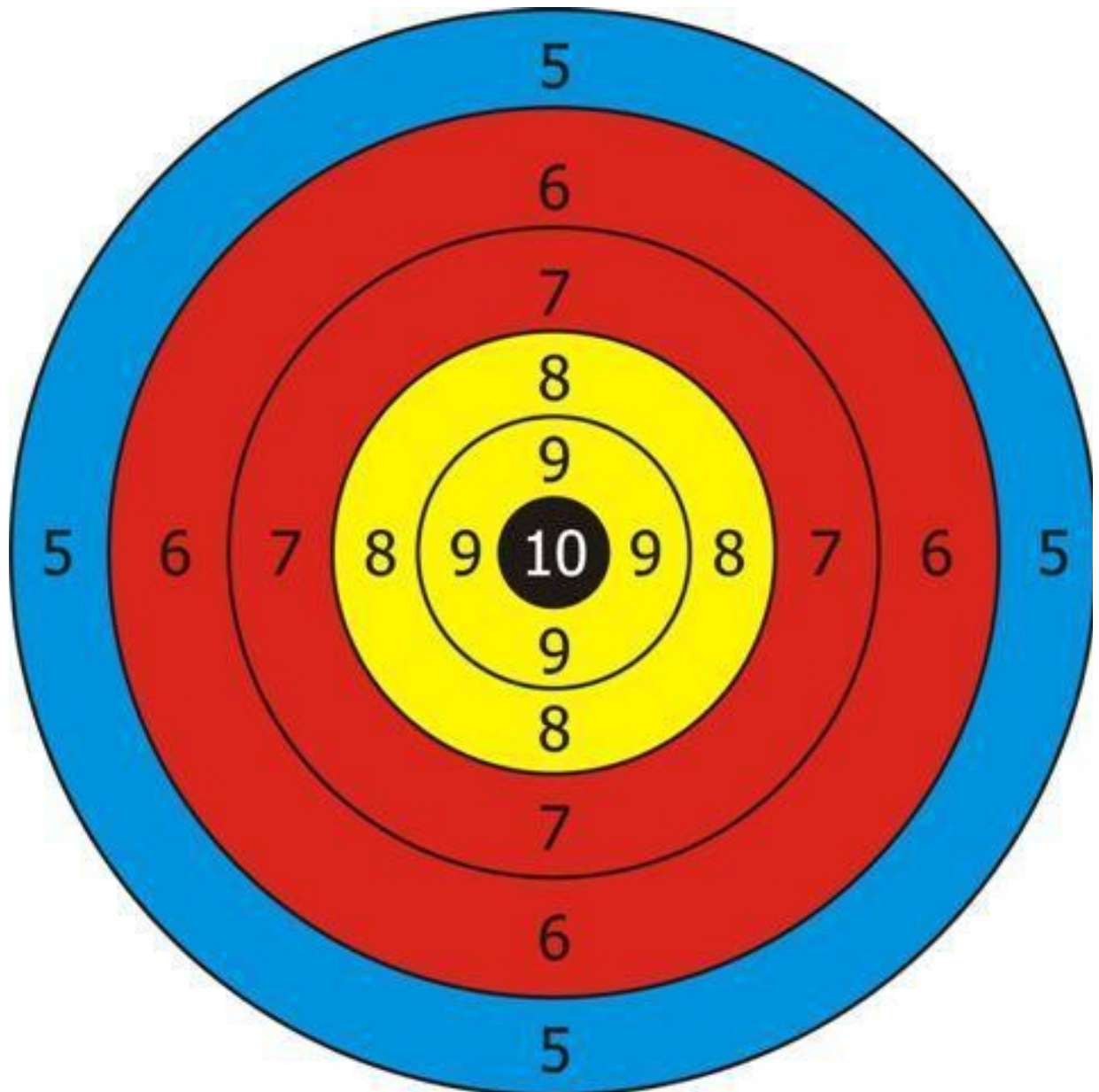
програму QR Scanner. При запуску гри ви отримаєте детальну інструкцію.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний Гімн України. Популярний історичний нарис – К.: Музична Україна, 2006
2. Пастернак О. Пояснення тризуба – К.: Веселка, 2001
3. Пам'ятки України. Книга І. Національна символіка – К.: 2-е вид., 1991
4. Чубинський Павло. Ще не вмерла Україна – К.: Обереги, 1991
5. Мірошнікова В.В., Істоміна В.В. Моя Україна. Ілюстрована енциклопедія для дітей – Харків: ТОВ «Septima», 2010
6. Сокол А., Конечсна О. Моя країна – Україна – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2010
7. Лагунова Т.І., Корольков Д.Ю. Моя країна – Україна – К.: Книжковий клуб, 2006
8. Україна – Харків: Белгар-книга, 2006
9. Атласи України.
10. Фізична карта України.
11. Інтернет-ресурси.

## ДОДАТКИ

## Додаток 1 Ігрове табло.



## Додаток 2. Державні символи сусідніх країн.

<p>1 - Україна</p> 	<p>5 - Словаччина</p> 
<p>2-Молдова</p> 	<p>6 - Польща</p> 
<p>3-Румунія</p> 	<p>7 - Білорусія</p> 
<p>4-Угорщина</p> 	<p>8 - Росія</p> 

1 - Україна



5 - Словаччина



2-Молдова



6 - Польща



3-Румунія



7 - Білорусія



4-Угорщина



8 - Росія



## Додаток 3. Народні символи України.



1. Калина – символ незламності, кохання, щастя.



2. Коровай - оберіг сімейного добробуту.



3. Верба – символ краси, здоров'я неперервності життя.



4. Кобза – стародавній народний інструмент, символ єднання близьких по духу людей.



5. Барвінок - символ вічності, весни.



6. Соняшник – символ сонця, тепла, родючості.

## Додаток 4. Видатні українці.



1.

**Сергій Бубка** — український легкоатлет, олімпійський чемпіон у стрибках із жердиною, шестиразовий чемпіон світу.

2.

**Володимир Кличко** — олімпійський чемпіон (1996 р.), чемпіон світу з боксу.

3.

**Віталій Кличко** — чемпіон Європи з боксу, інтерконтинентальний чемпіон.

4.

**Яна Клочкова** — олімпійська чемпіонка з плавання, володарка Кубка світу.

5.

**Андрій Шевченко** - український футболіст. Наразі — головний тренер збірної України

6.

**Руслана Лижичко** — співачка, переможець одного з найпрестижніших конкурсів світу «Євробачення — 2004». Має звання «Народна артистка України».

7.

**Микола Лисенко** — композитор, основоположник українського оперного театру, автор опер «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба», «Коза Дереза».

8.

**Пирогов Микола Іванович** — видатний хірург, анатом і педагог.

9.

**Ніна Матвієнко** — співачка, Народна артистка України.

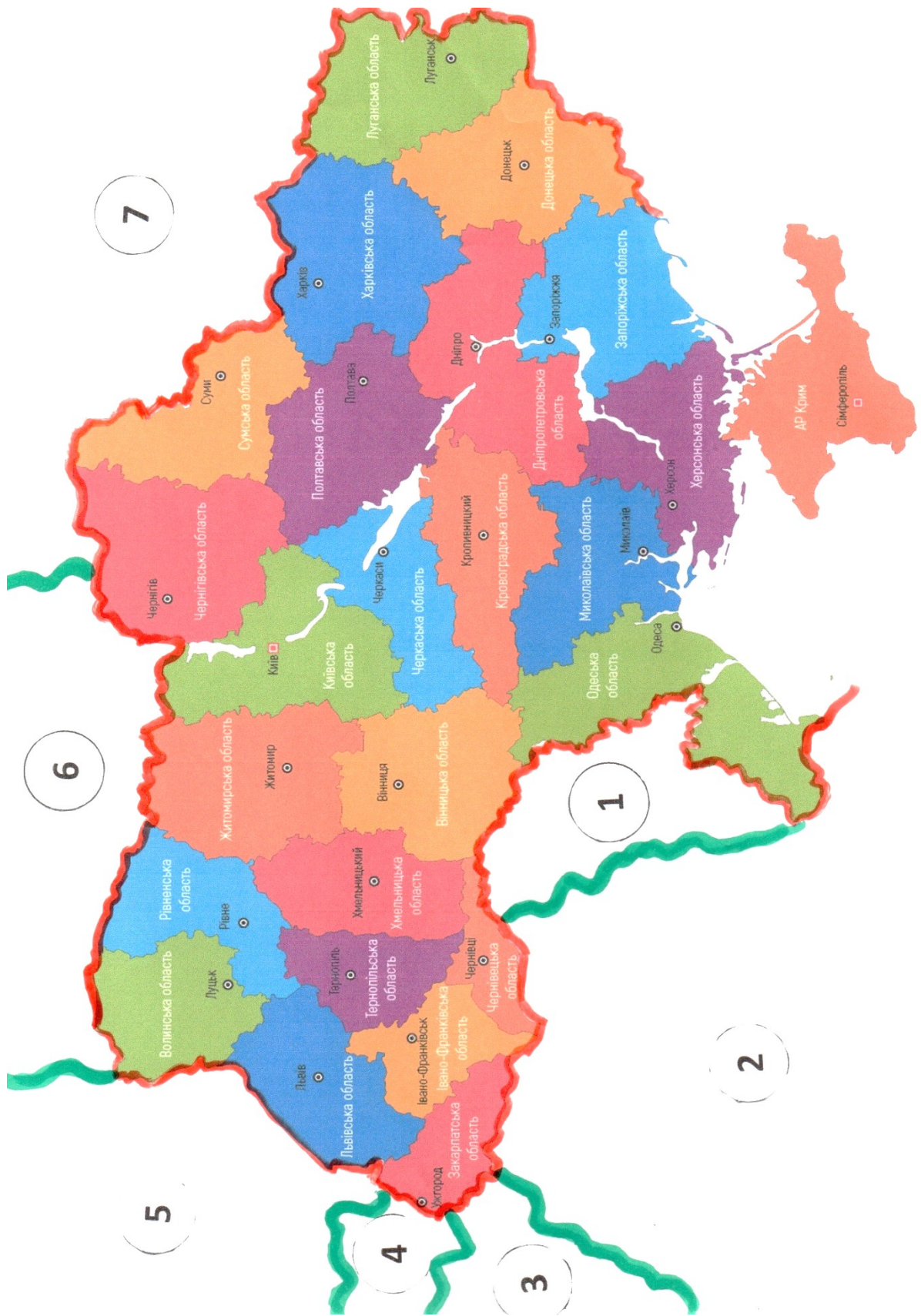
10.

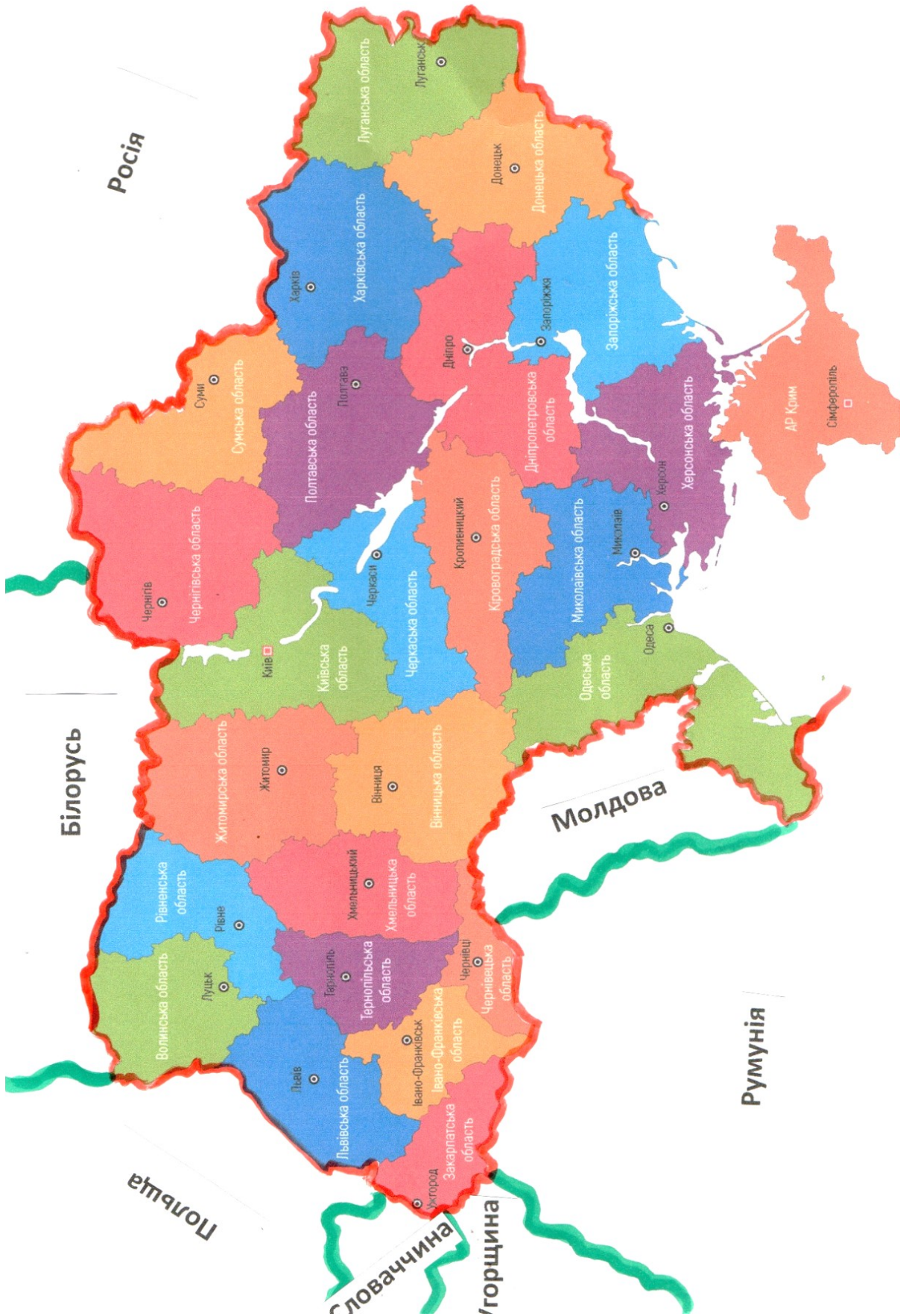
**Тетяна Яблонська** — художник-живописець, професор Української академії мистецтв.





Додаток 5. Країни-сусіди.

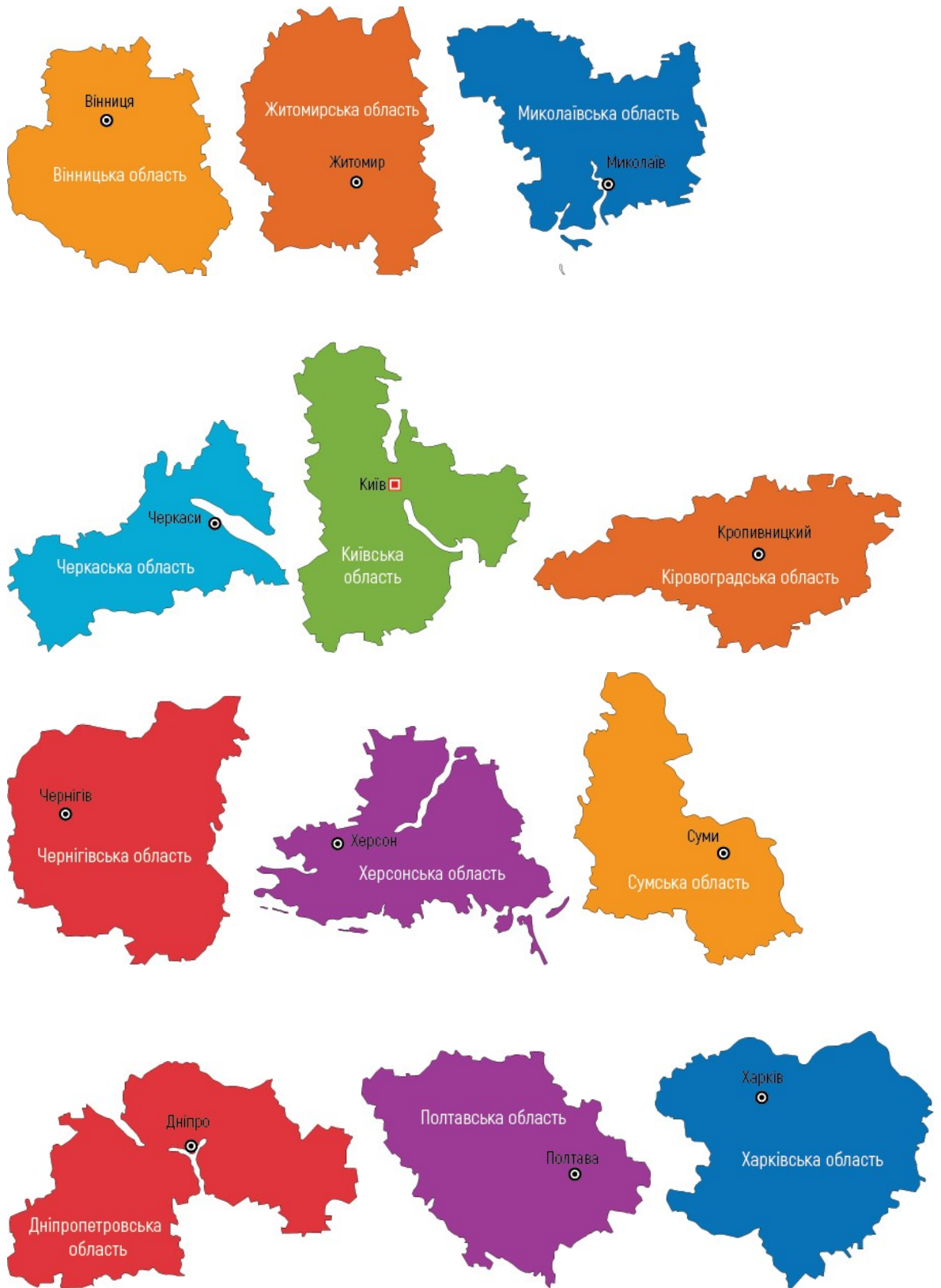


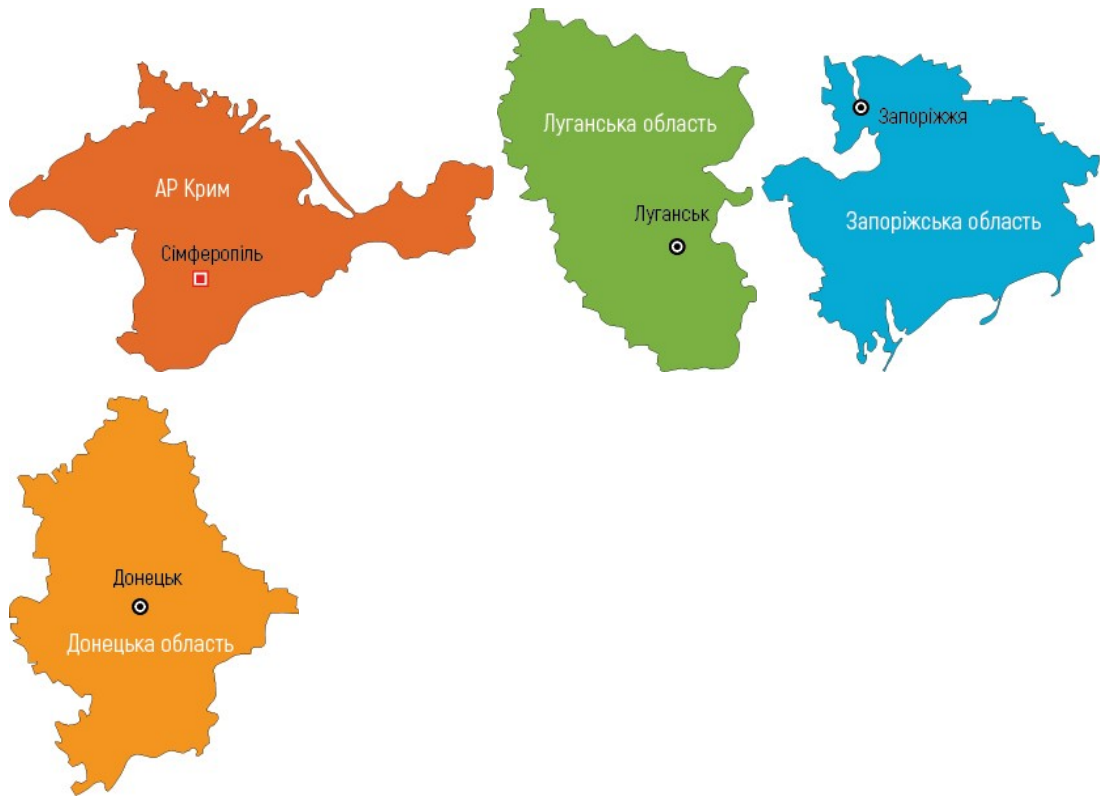


## Додаток 6. Адміністративна карта України.

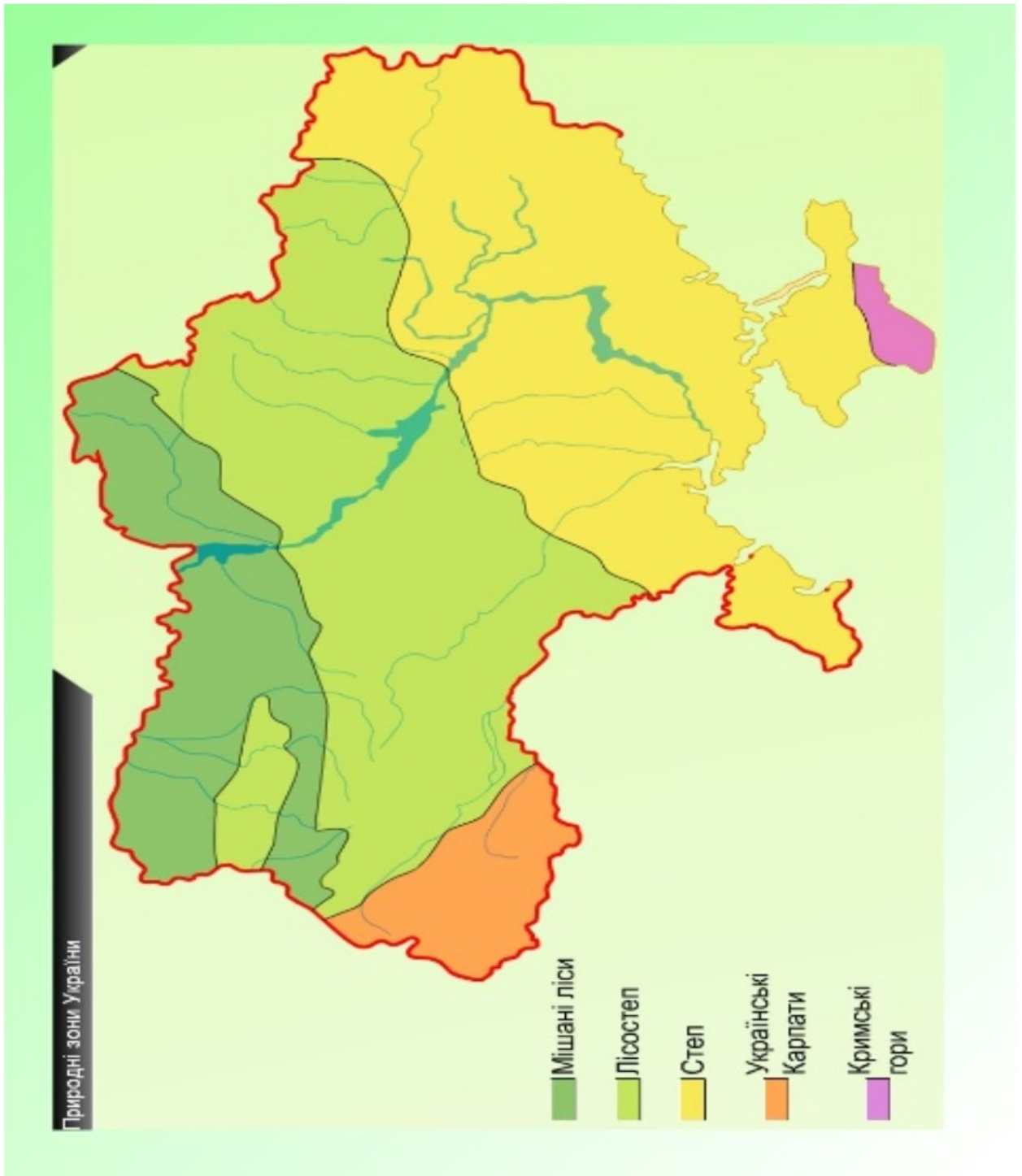




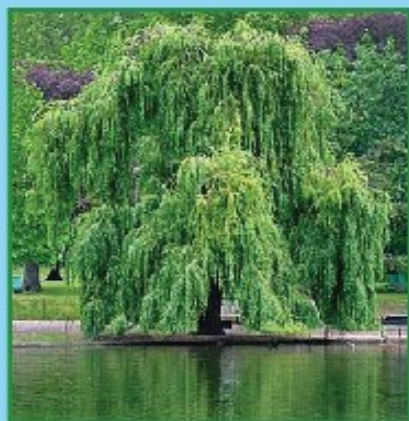




## Додаток 7. Природні зони України.



## Додаток 8. Зона мішаних лісів.



# Рослини мішаних лісів



1.  
Верба

2.  
Береза

3.  
Граб

4.  
Клен

5.  
Липа

6.  
Лісова  
лілія

7.  
Малина

8.  
Сон-трава

9.  
Сосна

10.  
Ялина

Рослини мішаних  
Тварини мішаних  
лісів  
лісів



## Тварини мішаних лісів

1.  
Вовк

2.  
Дика  
свиня

3.  
Їжак

4.  
Зубр

5.  
Козуля

6.  
Борсук

7.  
Лось

8.  
Рись

9.  
Хохуля

10.  
Лелека  
білий

**Додаток 9. Зона лісостепу.**

**Рослини лісостепу**

1.  
Тополя

2.  
Верба

3.  
Ліщина

4.  
Глід

5.  
Липа

6.  
Клен

7.  
Медунка

8.  
Анемона  
лісова

9.  
Барвінок  
малий

10.  
Горицвіт  
весняний

## Тварини лісостепу

Тварини лісостепу



Тварини лісостепу

1.  
Собака  
єнотовидна

2.  
Куниця  
лісова

3.  
Лисиця

4.  
Сірий  
журавель

5.  
Балабан

6.  
Дятел

7.  
Пугач

8.  
Хохуля

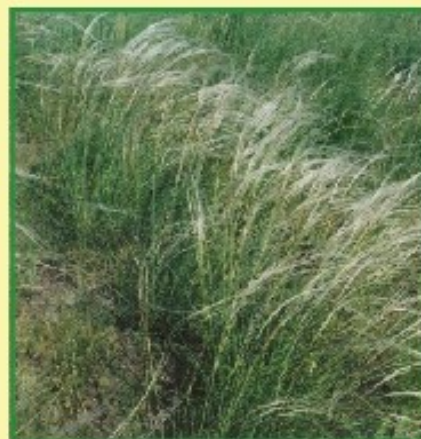
9.  
Білка

10.  
Заєць

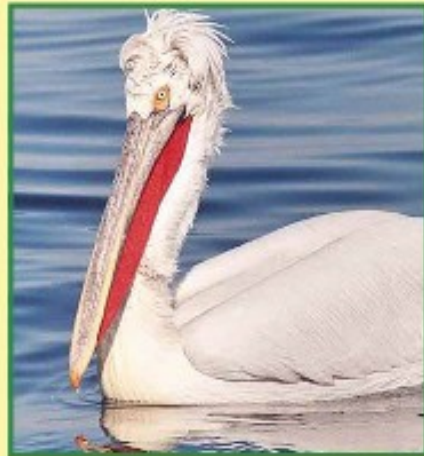
Рослини степу



## Додаток 10. Степова зона.



Тварини степу



# Тварини степу

1.  
Зебра

2.  
Кінь  
Пржеваль-  
ського

3.  
Заєць  
земляний

4.  
Лебідь

5.  
Журавель  
степовий

6.  
Фламінго

7.  
Дрохва

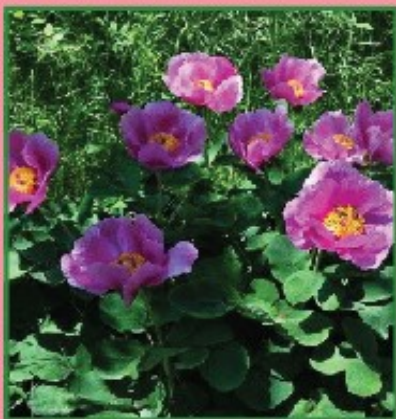
8.  
Пелікан  
кучерявий

9.  
Орел  
степовий

10.  
Гадюка  
степова



## Додаток 11. Зона Південного берега Криму.



Рослини Південного  
берега Криму

1.  
Дуб  
пухнастий

2.  
Кримська  
сосна

3.  
Кизил

4.  
Суничник

5.  
Ялівець

6.  
Бук

7.  
Півонія  
кримська

8.  
Шипшина  
собача

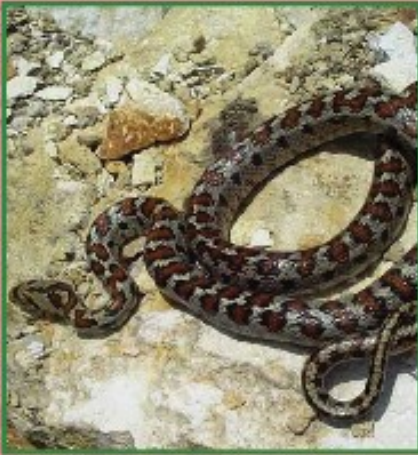
9.  
Крокус  
жовто-  
квітковий

10.  
Барбарис  
звичайний

Рослини Південного  
берега Криму

# Тварини Південного берега Криму

63



Тварини Південного  
берега Криму

1.  
Муфлон

2.  
Олень  
європей-  
ський

3.  
Гекон  
кримський

4.  
Полоз  
леопар-  
довий

5.  
Ропуха  
зелена

6.  
Чапля сіра

7.  
Гриф  
чорний

8.  
Мартин  
чорно-  
головий

9.  
Сиворашка  
голуба

10.  
Афаліна



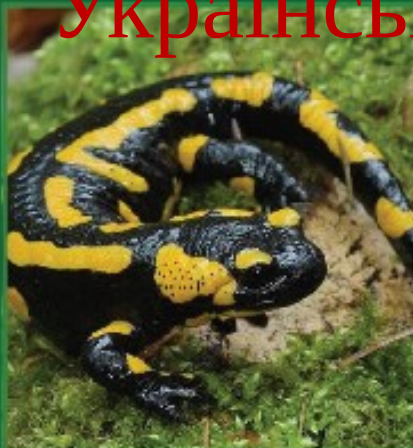


Українських Карпат.  
Додаток 12. Флора Українських Карпат.



Рослини  
Рослини  
Українських Карпат  
Українських Карпат

Українських Карпат



Тварини  
Українських Карпат

1.  
Тритон  
карпатський

2.  
Саламандра  
плямиста

3.  
Беркут

4.  
Вебуро-  
зубка  
альпійська

5.  
Дика  
свиня

6.  
Вовк







7.  
Рись

8.  
Бурий  
ведмідь

9.  
Полівка  
снігова

10.  
Кіт лісовий

## Додаток 13. QR-коди до ігор

	
Тварини степу	Тварини мішаних лісів
	
Тварини лісостепу	Тварини Криму
	
Тварини Українських Карпат	Рослини степу



Рослини мішаних лісів



Рослини Криму та Карпат



Різноманітність рослинного світу



Народні символи України



Державні Символи (Прапори)



Державні Символи (Герби)



Держави-сусіди України



Видатні українці



Адміністративна карта України